

FAMILIA

FOIA ENCICLOPEDICA SI BELETRISTICA

CU ILUSTRATIUNI.

433

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PROPRIETARIU, REDACTORU SI EDITORU:

IOSIFU VULCANU.

ANULU III. — 1867.

PEST A 1867.

S'a tipăritu prin Alesandru Koe si (in tipografi'a lui Erkövy, a'lgöczy si Koesi.) Piat'i'a de pesci Nr. 9.



	pagin'a
<i>M. Strajanu</i> : La o filomela	493
<i>Maria Suciu</i> : Rug'a unei june	81
" " Doine	144
" " Ada Dómne	186
" " Unu doru	320
<i>Georgiu Teutu</i> : La ea	2
<i>Elia Traila</i> : Cantece de M. Berend	555
<i>G. B. Verticu</i> : Amorul unei mame (de <i>A. Vasiliu</i>)	156
<i>Ioanu Vulcanu</i> : Unu suspinu	289
" " In gradin'a ei	568
<i>Iosifu Vulcanu</i> : Cununa de viorele	97
" " Suvenirea unui angeru	173
" " Resunetu	245
" " Nóptea de véra, de Heine	321
" " O séra pe balconu	331
" " Despartirea	365
" " La Franci'a	402
" " La mórtea metropolitului A. St. Siulutiu	413

III.

Novele si istoriére.

<i>Jonitia Badescu</i> : Ilén'a 483, 494, 506, 517, 529, 541, 553, 566, 578.
" " Pe patulu mortii 590
<i>Jeronimu G. Baritiu</i> : Siarlot'a Corday si pictorulu 19
" " " Paditoriulu de cani de la Brockville 217, 288
" " " Gineva Amieri de T. Pulschy 323, 335, 347, 359, 370, 382
<i>V. R. Buticescu</i> : Nóptea cea din urma 2, 14, 27, 38, 51, 64.
" " " Din viéti'a unui june 318, 331, 344, 355, 366, 378, 390, 403, 414.
<i>Dionisiu Coriolanu</i> : Buchetulu de rose galbine, de Alfons Karr 8, 20, 33.
<i>Nicolau Densusianu</i> : Simonid'a 210, 222, 236, 246, 258.
<i>J. C. Dragescu</i> : Mariu racontéza Romanilor fug'a sa, dupa Verri 367, 380.
<i>Iulianu Groescu</i> : Fatalitate si norocu 73, 87, 98, 111, 123, 134, 150.
<i>Iosifu Luncau</i> : Blanc'a 438, 451, 463, 470.
<i>Emiliu Maroi</i> : Mórtea Mariei Stuart 214
<i>Alesandru Onciu</i> : Veronic'a 162, 174, 187, 197.
<i>Georgiu Traila</i> : Pannu Petrisioru 271, 282, 295, 306.
<i>Luiza Traila</i> : Esilatulu, de Ioanu Feldman 105, 116, 129, 141, 156.
<i>Iosifu Vulcanu</i> : Pies'a cea d'antaiu, de Jules Janin 169, 180, 193.

IV.

Articuli instructivi.

<i>Dionisiu Coriolanu</i> : Despre temperamentulu femeiloru 92
<i>Aureliu Emilianu</i> : Selavi'a in Turci'a 155
" " " Virginia de Orleans 239
<i>Stefanu Galea</i> : Arta muziceii 429, 440
<i>Gr. H. Grandea</i> : Isóri'a artei 6, 18, 30, 54, 67, 75, 89, 190, 200, 212
<i>Ioanu Hatieganu</i> : Pporulu Danaiezu 90
" " " Mrgaritariulu si culegerea lui 191
<i>Emiliu Marcu</i> : Femele in evulu mediu 104, 114

	pagin'a
<i>Nicolau F. Negrutiu</i> : Despre anelo 55	
" " Femeile din Filadelfi'a 91	
" " Legi intre barb. si fem. parinti si copii la natiunile cele neculte 140, 154	
<i>Alesiu Olariu</i> : Femeile indiane 31, 42	
" " Oserbare religioasa Mohamedana, 126, 136	
<i>Alesandru Onaciu</i> : Femeile in evulu anticu 372, 384, 391, 404	
<i>Gavrilu Popu</i> : Despre chinesisii si chinesisatele romanesci din evulu mediu 7	
" " O privine scurta peste istori'a romanilor din Transilvani'a 507, 519	
" " Metropoli'a romana gr. cat. de Blasiu 543, 556	
<i>Vasiliu Popu</i> : Despre crescerea feteloru 102	
" " Adeveratele frumsetie femeesci 136	
" " Despre pietate si modestia 203, 214	
" " Despre ascultare si fidelitate 287	
<i>Ioane S. Selagianu</i> : Poporulu romanu si portulu lui 176	
<i>G. Traila</i> : Bumbaculu 78	
" " Ceva interesantu pentru mame 337	

V.

Ilustratiuni.

1. Veneti'a 5
2. Siarlot'a Corday 17
3. Palatiulu Pitti 29
4. Martiri din China 53
5. Frontespiciulu palatiului Sultanului 65
6. Omoru pe marea rosia 77
7. Serbarea S. Ioanu prin Poloni 89
8. Deschiderea parlamentului nemtiescu 113
9. Mórtea lui Manlius 125
10. Moscovi'a 137
11. Procesiunea papei 165
12. Sibiulu 189
13. Castelulu din Gödöllö 201
14. Mari'a Stuartu pasiosce spre locul de pierdiare 213
15. Virgin'a de Orleans conduce pre Carolu VII. in Rheims la incoronare 237
16. Regele Eduardu III. inaintea orasiului Calais 249
17. Banchetulu regelui Carolu I. 261
18. Havannah 273
19. Juramentulu de incoronare 285
20. Movil'a de incoronare 297
21. Londr'a nóptea 309
22. Carlsbald in Boemi'a 317
23. Nóptea de véra 321
24. Intre cedri Libanonului 333
25. Nizza 345
26. Palatiulu regelui in Berlinu 357
27. Castelulu de Schaunberg 369
28. Venatórie de fasane in Boemia 393
29. Laculu de la Atter 405
30. Puntea de peste Rinu langa Kehl 429
31. Tieranca din Romanati 437
32. Plaiasiu romanu 437
33. Tieranca din Vlasca 440
34. Postilionu romanu 441
35. Castelulu Ort langa Salzburg 453
36. Piatia Atmeidan in Constantinopulu 465
37. Bulevardu de Sevastopulu in Parisu 473

	pagin'a
38. Pavilionulu Romaniei la espusetiunea din Parisu	485
39. Parisu	496, 497
40. Piat'ă Chatelet in Parisu	509
41. Museulu lui Bruckenthal in Sabiu	521
42. Nôptea Santa	581
43. Serbatôri'a copileloru in Rom'a	593

VI.

Articuli literari, recenziuni si critice.

<i>J. C. Dragescu</i> : Fenice	117
<i>Spinu Ghimnescu</i> : Secature diuaristice de peste Carpati	477
" " Cine sê scria istori'a literaturii nôstre?	513
<i>Julianu Grozescu</i> : Candu n'avem ce face (Alcandianu)	45
" " Meditatiuni literarie	322, 334, 346, 358
<i>Vincentiu Grozescu</i> : Literatur'a engleza	226
<i>Josifu Hodosiu</i> : Originea Societatei academice din Bucuresci	532
<i>Justinu Popfii</i> : O privire fugitiva preste literatur'a romana si lips'a unei istorie critice a literaturii romane	452, 464, 471, 484, 495
<i>Alphonse Le Roy</i> : Unu poetu romanu	179
<i>V. A. Urechia</i> : Miscarea literaria romana in anulu din urma	544
<i>Josifu Vulcanu</i> : Ateneulu Romanu	57

VII.

Articuli de petrecere, caletorii si altele.

<i>Ieronimu G. Baritiu</i> : Ole Bull	561
<i>Mihaiu Buneiu</i> : Celu d'antâiu balonu de aeru in Constantinopolu	568
" " Din colo de mormentu de Michelet	525
<i>J. C. Dragescu</i> : Viol'a imperatesei Eugôni'a	167
" " Conversare in cetitôrele	537, 573
<i>Julianu Grozescu</i> : Suveniri din Bucuresci	238, 250, 260, 274, 284, 296, 310
<i>Emiliu Marcu</i> : Eau de Cologne	166
" " Incoronarea	277
<i>Nicolau Popescu</i> : Scrisori din Rom'a	93, 194
<i>M. Strajanu</i> : Angerulu celoru trei nopti	415, 426
" " Eroismulu amorului fratiescu	535
" " Dela Bucuresci	549
<i>Josifu Vulcanu</i> : Conversare cu cetitôrele	10, 22, 46, 81, 325, 385, 398
" " O sêra cu Andreiu Muresianu	241
" " Blondinile si brunetele	299

pagin'a

<i>Iosifu Vulcanu</i> : Suveniri de caletoria	368, 380, 394, 407, 418, 431, 443, 455, 467, 475, 487, 499, 511, 523, 534, 547, 558, 571, 582, 594,
Serbatôre natiunala in Beiusiu	585

VIII.

Datinile poporului romanu.

<i>Ieronimu G. Baritiu</i> : Serbarea s. Pasci la Brasiovu	253
<i>At. M. Marienescu</i> : Intorcerea urmei	69
" " Cinstele	205
" " Deslegatulu	265
<i>Simeonu Marianu</i> : Mês'a cea mare	501
<i>G. Traila</i> : Nunta tieranêsca impregiurulu Tuni-siôrei	445, 457

IX.

Poesia poporala.

<i>Grigoriu Moldovanu</i> : Doine poporale din Transilvania	461
<i>Simeonu Marianu</i> : Doine poporale din Bucovina	597

X.

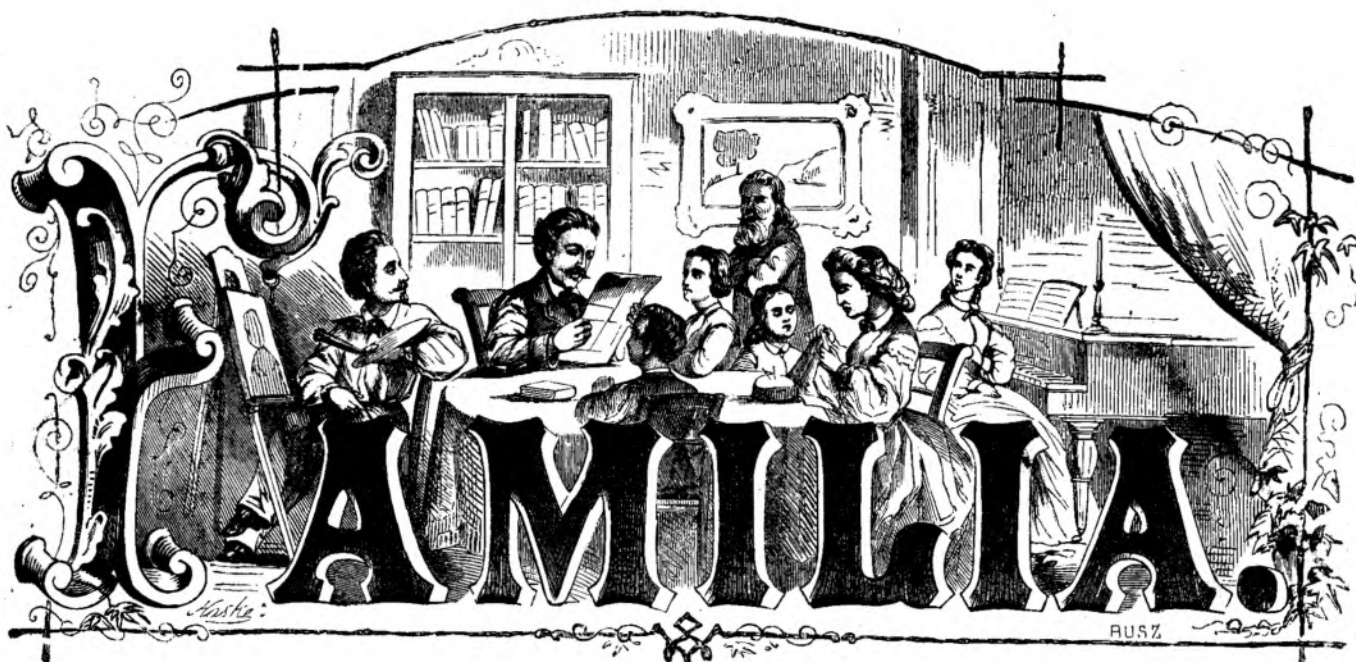
Moda si modele de lucruri femeiesci.

<i>Demianu Dragonescu</i> : Ceva despre toilleta	34
Jurnalulu de moda alaturatu la nrulu 6	11
Modele de brodarii alaturate la nrulu 11	14
Modele de lucruri femeiesci alat. la nr. 14	20
Modele de lucruri femeiesci alat. la nr. 20	34

XI.

Feliurite.

<i>Teodoru Manu</i> : Proverbiu romane	70, 94, 146
Adres'a tenerimei rom. din Pest'a catra d. Ba-ritiu	106
Adrese gratulatorie	135
Inca o adresa	170
Societatea „Transilvania“	386
Societatea literaria romana	397, 410
Adunarea generala a Asociatiunei transilvane	409, 421
O sêra in Clusiu	433
Statutele societâtiei academice romane	434
Dela adunarea generala a Asociatiunii natiunale din Aradu	489
<i>Nicolau F. Negrutiu</i> : Feliurimi despre ppuci	536



Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A

1/13

Ianuariu

1867.

Ese in fie-care septemana odata, adeca dominec'a
continenđu o cóla si diumetate.

Pretulu pentru Austria

pe Jan.—Jun. 4 fl. —

pe Jan.—Dec. 8 fl. — cr.

Pentru Romania

pe Jan.—Jun. unu galbenu si diumetate.

Nr.

1.

Cancelari'a redactiunei

Strat'a morariloru Nr. 10.

unde sunt a se adresa manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile
anonime nu se publica.

III

cursu

anualu.

VASILIU RATIU.

De la ivirea acestei foi pe campulu diuaris-
cei romane, in restem-
pe de unu anu si siepte
luni, avuramu ocaziu-
ne a publica a dese ori
biografiele si portretele
unoru barbati, carii
seu pe terenulu litera-
riu, seu pe campulu
vietiei politice, seu prin
sacrificii mari si nume-
roase si-au implintu cu
demnitate sublim'atoru
misiune. Barbatulu alu
carui portretu ilustratia
pagin'a acest'a e asidre-
re unulu dintre barbati
binemeritati ai natiunii
nostre, deci credem a
implini o detorinta
placuta, aducandu-i
prin aceste orduri tri-
butulu recunoscintei
nostre. Neobositulu si
meritatu prepositu a-



Vasilie Ratiu.

lu Capituluulu metropo-
litanu din Blasiu, Rdis.
D. *Vasilie Ratiu* de
Nagylak e nascutu la
Turda in 25 decemvre
1783 din parinti nobili.
Mai antaiu invetiã la
scólele unitariloru in
Turda, de aici apoi se
duse la scólele refor-
matiloru in Aiudu, un-
de petrecu pana dupa
absolvirea gramaticiei,
sintas'a si filosofi'a le
continua in liceulu din
Blasiu si dupa absof-
virea acestora cu pro-
gresu eminente, se duse
spre a asculta filosofi'a
in liceulu de la Clusiu,
apoi absolvindu-o cu
calculu eminente fu pri-
misti in seminariulu
teologicu din Blasiu
unde petrecu numai
unu anu. Sub decursu-
lu acestui tempu scurtu,
prin neobosit'a sa dili-

gintia — care-lu caracteriséza si acuma in in-nalt'a sa etate — si-castigà de o parte admirarea colegiloru, éra de alt'a iubirea mai-mariloru sei. Cu espirarea anului fu tramisu spre continuarea studiului teologicu in seminariulu din Viena. Dupa absolvirea teologiei se faciù profesoru de filosofia in liceulu din Blasiu. Unu numeru frumosu dintre barbatii cei mai insemnati ai natiunii nóstre s'a nutritu cu parintescile sale invetiature. Intre invetiaceii sei se numera si Escel. Sa dlu Metropolitu Alesandru Sterca Siulutiu. Dupa petrecere de trei ani aici ca profesoru, fu tramisu ca parocu la Ujora, si in cei siese ani ai preotîei sale acolo, a lucratu cu zelù neobositu pentru invetiarea si luminarea poporului, precum si pentru zidirea besericei si a casei parociale. De aici fu tramisu ca parocu si archidiaconu la Turda, unde prin neobositulu seu zelù sciù sê-si câstige simpatî'a toturor'a, asié in câtu in anulu 1824 sub episcopatulu lui Bobu fu denumitu canonicu. Si aici se incepe o epóca nóua in viéti'a sa.

De toti stimatulu Nestoru alu clerului gr. c. romanu inca din etatea sa cea mai frageda, sciindu pré bine de o parte câ omulu nu este creatu a traí numai pentru sine, éra de alt'a avendu inaintea ochiloru sei inaintarea culturai natiunale, pe langa aceea câ a crescutu unu numeru mare de barbati, din pucinele sale midilóce materiale atátu ca parocu in Ujora si ca archidiaconu in Turda a adunatu o suma de 21,474 fl., si a intrebuintiat'o pentru scopuri filantropice. Ne tememu, câ — prin enumerarea toturora sacrificieloru sale — nu cumva sê vatemâmu modesti'a caracteristica a onorabilului veteranu, pentru aceea vomu insîrá numai unele fapte ale marinimositâti sale. A nume cumperà in Turda locu pentru scóla, la zidirea besericei din Turda singuru contribuì cu o suma peste 13,000 fl., pentru zidirea scólei de acolo asîsdere acurse cu o suma insemnata, asemene sacrificà multu pentru imbunetatîrea sortii parocului si invetiatoriului de acolo, pentru infiintiarea unei scoli normale in Turda asîsdere darù multu.

Dar acestu barbatu modestu si in respektulu literariu inca-si are meritulu seu. La anulu 1854 dede la lumina o istoria besericésca, unu opu acesta, carele fu salutatu cu bucurîa de ca-tra toti barbatii còmpetinti.

Incheiâmu aceste orduri, dorindu-i dfile lungi si fericite, ca sê-si véda incoronate tóte intentiunile sale!



L A E A.

bine! neci odata
La rug'a-mi infocata
Tu n'ai a te plecá?
Ori candu impotrivire
La fraged'a-mi iubire
Ah! ai a-mi aretá?

Esti tirana cumplita . . .
De mila esti lipsita!
Me vedi l'alu meu finitu,
Si jun'a-ti animióra
Neci cum se infióra
De-acestu pecatu cumplitu!

Cumplitu pecatu, o! dara,
Sê moru in primavéra
Candu tóte mi-zimbescu;
Si mórtea sê mi-o deie
O mana de femeia,
Pe care o iubescu!

Scieai acésta bine,
Câ scie ori si cine
Ce e 'n sufletulu seu;
Sê-si fugitu de crima
Si nu eram victima
Si neci pecatulu teu!

Scieai c'a ta privire
Aprinde-ori ce simtîre
C'unu focu mistuitoriu;
Si eu câ sum unu june,
Si-amarulu câ repune
Pe-uuu june simtîtoriu.

Scieai, o! nu se póte,
Scieai aceste tóte,
Si-adesu zimbindu placutu,
Cautai cu dragu la mine
Candu me 'ntalniam cu tine,
Si éca m'ai perdutu!

Georgiu Teutu.

NÓPTEA CEA DIN URMA.

(Din notitiile unui june.)

— Novela. —

Sér'a la cina.

Nóptea-e négra ca cugetulu meu. Natur'a se pare incalcita intr'unu chaosu negru, asié-e de infioratoriu ceriulu; asié e de uritu, gretiosu

aerulu, se pare că geme, — se pare că vine geniulu resbunarii siuerandu prin aeru, cu biciuri de focu, se arda 'n lume pecatulu, crim'a, — sê persecuedie ucigatoriulu — — hui cum siuera ventulu! . . .

Spiritele pecatelor s'aventa prin aeru cu trupuri aerine, cu trupuri negre, si persecuedia sufletulu celu profanatu, si visitédia sufletele moritoriloru.

Ventulu tiepa si urla, cu tiepete desperate, inforatóre, cu urlete cutrupitóre, montsrúose. Se pare că s'a deschisu portile infernului, si s'audu urletele necuratiloru, gemetele celoru ce ardu in flacara. — Hah ce grétia! . . .

Ah, pentru antai'a óra a intratu fric'a in sufletulu meu, — asié tremuru — — pecatulu, pecatulu!

Cum mi-tremura usi'a, cum schiuie ceva prin aerulu vijeliosu, cum pâraescu scaunele — sfrae foculu in cuptoriu; — Óre nu s'aprinde cas'a pe mine, óre nu vinu spirite necurate pe hornu? . . .

Hui . . . cum siuera ventulu! . . . Néu'a cu stropi de apa se bate in ferést'a mea, se paru că mi-ispitescu pecatulu, canele scancesce pe su paretu si sépa, sgurma cu unghiile grópa su talp'a casci. — Ah, Cule are presentiu de periculu stapanuhui! — — —

Mi-'oiu sterge pumnariulu de sange, — si cine scia că l'am ucisu? Nu m'a vediutu ochiu omenescu numai spiritele cele nevadiute, ah spiritele! . . . Hui, cum siuera ventulu, cum urla canele afara 'n frigu.

Unu pecatu, pentru Julia, — pecatulu celu dintaiu in viétia, pecatulu celu din urma inainte de mórte. — Oh Julia Julia! . . .

I mai vedu fati'a 'n visu, se pare că-i audu cuventulu: adio amice, — in ce'a lume! oh Julia Julia! . . .

Ventu'mi scutura usi'a 'n tietiene óre nu vinu persecutorii?! . . .

Dupa o pausa.

Dar ce me temu? Cateva óre inca! . . . Incetati monstri in natura, incéta vijelia, — incetati unu picu, ascultati rogaminea cea dintaiu, si cea de pe urma, — sê me 'mpacu cu lumea, sê mi mai recugetu tóta suferinti'a inca odata, — apoi, apoi, — s'ó uitu pe veci!

Mai tardúu cu o óra.

Erá primavéra cand vediui pe Julia dintaiu, — primavéra verde in natura, primavéra verde in sufletulu meu.

Eram in etatea, cand sufletulu se desvólta din obscuritatea juniei, cand visele se ceru rea-

lisate, cand anim'a si-presente ról'a in gadalire magica, divina, — si cand amorulu pasiesce pe o bina activa, si si-cauta alinare.

Julia aparú inaintea mea blanda ca unu angeru blandu, frumósa ca visurile mele, si amagitóre ca fantasm'a fericirei. — Iubiam pe Julia cu totu sufletulu, cu tóta intimitatea mea, — o iubiam asié, cum iubescce celu ce n'a mai iubitulu in viétia. A ei mi-erá tóta cugetarea, anim'a si rogatiunea; si déca ide'a fericirei nu e o chimera vana, in bratiile Juliei speram a o aflá.

Si totusi ah, — pentru Julia fui nenorocitu intr'o vietia asié lunga!

Mi-am ruptu, mi-am sacratu tóte interesele, tóta relatiunea si cu ómenii, planu, visuri si sperantia — oh ce nu mai erau sperantiele junelui! — mi le-am sacratu tóte pentru Julia si o-am iubitulu cu credintia. Domnedieu mi-fia marturía si faptele mele — o-am iubitulu cu credintia si cu ardóre; — dar ah, Julia s'a perdutu imbetata pe valulu placeriloru, a adormitu in bratiulu altuia, si a uitatu amoresulu celu ce plangea lacrami de focu la suvenirea ei, celu ce si-a perdutu tóte alergandu dupa fericire.

Pe ea o-a dorutu si a plansu la despartíre, dar dorerea ei s'a inecatu in und'a placeriloru, si a adormitu in léganulu voluptatiloru; eu am trecutulu plangandu si dorerea mea n'a adormitu in veci, si nu va adormi in tóta viétia, si nu va adormi nici in ce'a lume.

Julia mi-casiuná nefericirea, si eu nu o potu condamnă. Ea erá buna, ea erá unu sufletu nobilu, ea erá gata a si-sacrá fericirea, viétia pentru voi'a si fericirea mea; dar ei i-a trebuitu sê se inchine su pretensiunile animei, sê-si rumpa paról'a si joramentulu — ca sê urmarésca voi'a lui Domnedieu, destinulu, a me lasá cu anima piangatóre si a retacé pe bratiu streinu. Si potutu-asiiu fi eu postí sinuciderea Juliei prin ace'a, ca sê-si respinga idolulu, ce o fericea, amorulu ce o amagiá cu atat'a magia. Oh cum am iubitulu eu pe Julia!

Iubiam pe Julia cu atat'a intimitate, si cand ea si-a vediutu fericirea pe alta cale, mi-am consacratu amorulu, viétia, i-am deschisu calea sê-si ajunga fericirea.

Câ-ci fericirea e rara, fericirea se mesura cu minutulu. Potut'am eu despoiá pe Julia de fericirea sa?! . . .

Fericirea e unu fantomu amagitoriu, ce apare splendidu in cale si 'nsiéla viétia dupa sine pe carari spinóse. Sufletulu omului o urmaresce in tóta viétia, ea i-apare cu fiintia de aeru in bine si 'n reu, mai atunci cand viétia

adórme, apune — ea vibrédia si pe marginea mormentului. — Sufletulu adórme — si ea remane neajunsa.

Fericirea e unu fantomu amagitoriu. Sufletulu omului are o insusîre nalta, instinctuala, ce nu se mai póte multiamí pana mai cunósce inaintea sa ceva ajungibilu, si chiar pentru acésta, fericirea totu pcurbeu neajunsu remane.

Nu potemu totusi díce câ pe pamentu nu e fericire. — Sunt in viétia stadié, in care ajungandu sufletulu se pare suprinsu, farmecatu, — se pare imbetatu de o voluptate divina. In stadiéle acestea nu mai are putere trédîa, de a se mai cere pe calea de mai nainte, se pare câ adórme unu somnu de mórte — nu sci de sine nu sentiesce mai multu ca póft'a sê nu se trédîesca in veci.

Acést'a betîa sufletésca, fericire, e amorulu.

Cand dóua suflete ratacitóre in lumea mare se desvólta si si-cauta alinare, multiamire; cand sirenele amorului i resbescu cantari magice si cand dóua suflete si-sentiescu de sine destinulu a se 'nsotî si a rotilá sfer'a vietii, ca stéu'a calea sa, — atunci, dupa unu visu oscuru, dupa o junía ce se pare o fantasía lunga, dupa o pófta divina, intima — se afla unulu cu altulu, se 'nsotiescu, se consóla, se iubescu, si-incepu cararea vietii astu-felu ca porumbii in sboru si 'n sarutari.

Fericirea e pasere rara. Julia credea câ ei numai odata i-a aparutu fericirea, si mai multu nu i se va iví in veci. — Cine ar fi potutu despoiá pe Julia de fericirea sa?

Scopulu meu a fostu a vedé pe Julia ferícita, — si a mea fericire totu-déuna fu ignorata pentru a ei. — La acestu scopu am nesuitu ca unulu ce asié iubiá pe Julia, — si totusi fericirea Juliei fu o insielatiune numai; — Julia n'a fostu ferícita in veci.

Julia a nesuitu la fericirea mea, si eu am nesuitu la fericirea ei. Unulu prin altulu voiamu a fi feríciti, — si totusi unulu prin altulu furamu neferíciti in tóta viétia.

Julia a depusu darulu vietii, cand nu-lu mai potú portá. Ea dupa unu visu plinu de suferintia s'a trédîtu la altu visu mai magicu, mai divinu; — eu am suferitu, eu m'am sbatutu in lantiurile doreriloru mele astfelu ca sclavulu ce si-pune lantiulu capatáiu si dórme linu pe elu pana 'n dí; — am probatu de dieci de ori, si n'am potutu sê moriu.

N'am potutu sê moriu, — si me luptam cu viétia ca altulu cu mórtea. Me luptam cu viétia fara a mai avé o sperantia de renserinare, fara

a mai poté iutá pe Julia in veci. — Me luptam ca ostasiulu ce se mai lupta dupa perdere inca fara sperantia de invingeri, numai sê cada si elu, séu sê véda efeptulu perderii, care asié e de gretiosu.

Acelu ce mai are o sperantia, acelu, pe care numai o legatura lu-mai stringe de viétia trece prin tempuri de plangeri, pe carari doreróse; câci elu sperédia o remunerare dupa lupta, dupa tempuri vitrige, — dar eu a cui viétia e o dorere lunga priviam cu ignorare la viitoriu, si nu mi-áparea o radia imbietóre la viétia, totu ce am avutu frumosu si iubitu mi-erá suvenire, tóte ce mi-fura sperantie, parura nesce amagiri vane — si totusi nu poteam sê moriu. Oh Julia, Julia!

Am traitu de atunci ani de suferintia, sê sciú si sê vedu fericirea Juliei si sê me 'mbucuru de ea: si éta adi, oh, adi la ce am ajunsu! . . . Umbr'a Juliei ratacesce plangatóre prin ere, si eu retacescu plangatoriu pe pamentu, in patri'a suferintiei mele. Oh, lungi su acestea cateva óre! —

Oh, câ-ci nu potú vorbí fara patima numai unu minutu!

Suvenirea Juliei nu se departa 'n veci. — Nóptea cade, culmile negrescu, omulu care are relatiuni cu ómenii, sperare in viétia, adórme si nita suferintia: dar eu acui viétia nu mai are scopu si alinare, meditediu la Julia, somnulu me incungiura, plansulu me consóla. — Diorile aparú spre alta dí de chinuri, sórele resare cu lumine calde, — tóte me afla trédîu, si nici una nu-mi aduce o mangaere pre pamentu.

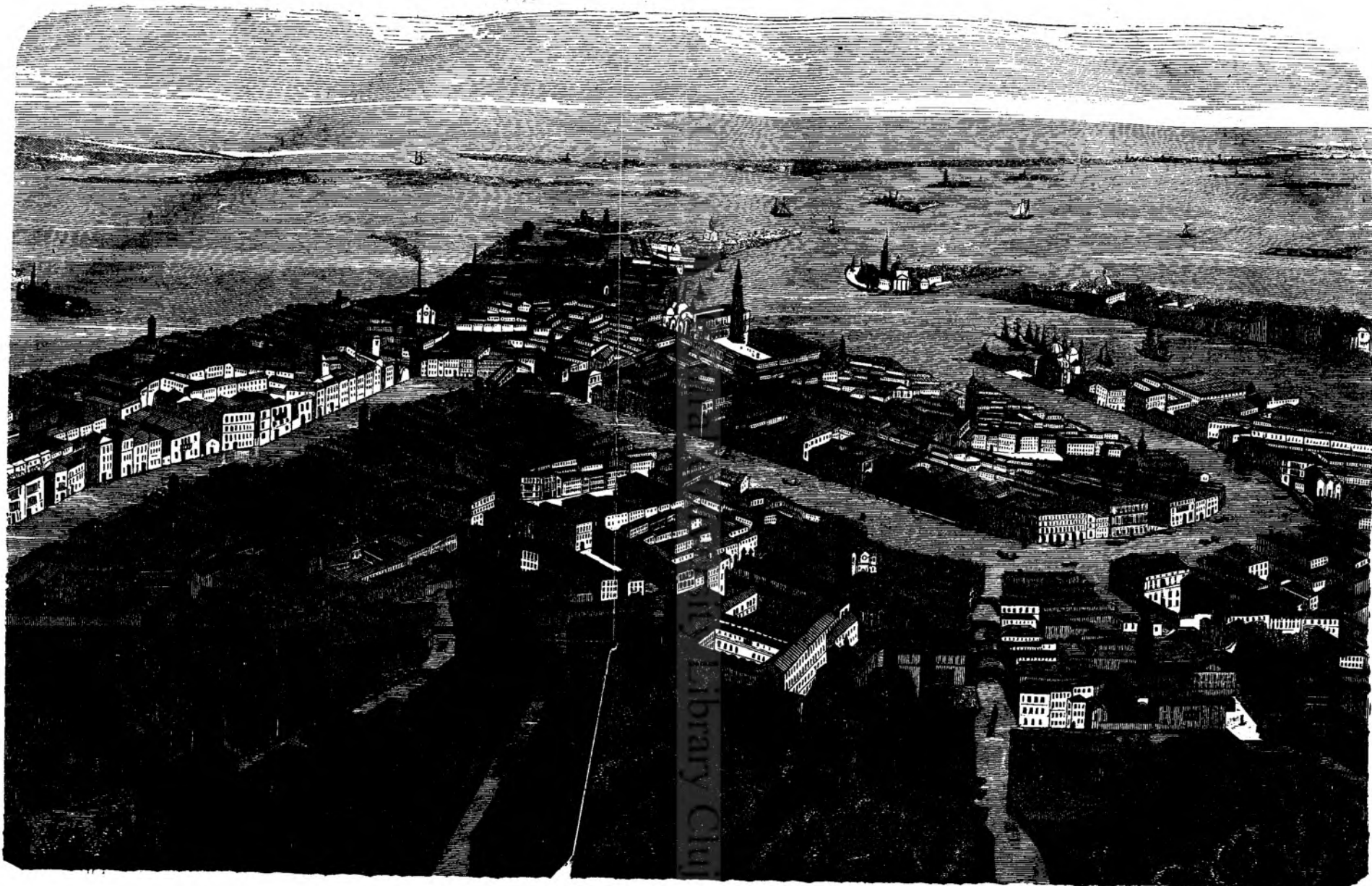
De este vre unu minutu in viétia cand sufletulu meu cu voia tare se pare a ignorá dorerea — apare suvenirea Juliei, astfeliu cum apare o umbra din morminte cu fatia plangatóre, — sufletulu meu se perde medítandu, anim'a-mi bate de dorere si lacramile mi-inunda ochii.

Mi-aducu aminte de 'ntalnirea prima. Eram in gradin'a Juliei, — ea siedea pe unu divanu de glfi, eu siedeamu langa ea medítandu de parte prin ere cu magia. Tóta natur'a erá voiósa; tóte surideau in sufletulu meu; — si mi-aducu aminte cand o am vediutu cadavru rece ca o primavéra brumata, fara privire blanda — tóta natur'a erá trista, tóte se pareau ametíte in sufletulu meu. Mi-aducu aminte, si oh, de o renserinare, nici a sperá nu mi e ertatu.

Oh Julia Julia! . . .

Epistol'a ei jace ací pe més'a mea.

(Va urmá.)



V e n e t i a (Vedi pagin'a 8.)

Istori'a artei.*)

III.

Artele la Greci.

I. Istori'a artelor începe de la Greci. Nainte d'a intrá în materia, credu câ este bine sê cunoscemu tiér'a lor. De aceea unu tablou óre-cum pitorescu despre Grecia credu câ-si are locul aci.

Veniti cu mine pe celu mai înaltu virfu alu Emului si vedeti:

Éca în vale si la drépt'a Grecia cu cetátile ei semenate ca nisce vase, cu stancele ei varóse si sfasiate închinat pe valuri. În vale este Edesa, capitalea lui Filipu si a Macedoniei; înainte multu pe malulu golfului Termaicu este incantatórea vale a Tempeei; mai 'nainte, întindându-se în mare ca bratiulu unui titanu, este muntele Pelionulu, din colo cetátile Teba, Farsala, Ipata, Lamia, Eraclea, Platea în pólele muntelui Eliconulu; mai în josu Atica cu cetatea Atena si Maratone; si mai în josu Eleusis, Megara, Salamina, Corintulu, Micena, Sicionulu, Epidaura, Tirinte, Argosu, Mantinea, muntelê Erimantu, Olimpia pe malulu Alfeului, Mesena, muntele Taigetulu, Sparta. La finea Laconiei vedeti o insula înflorindu din valuri? Este Citer'a, favorita Vinerei.

Éca la stang'a Asia mica cu Troada, Pergama, Smirna, Miletulu, Alicarnasu.

Éca în fatia Arhipelagulu cu númerosele lui insule cari esu din valuri ca nisce buchete de flori; arhipelagulu alu carui aspectu sublimu, ridietoru si splendidu ne aminta gradin'a Esperideloru. Vedeti cum schintee cu númerosele lui insule, Eubeea, Taso, Lemnosu, Androsu, Tenosu, Micone, Naso, Creta, Ciprulu, Rodosu, Cnida, Patmosu, Samosu, Icaria, Ilio, Lesbo, Tenedo, Imbro, Lamotraria.

Acesta e teatrulu pe care s'au petrecutu atâtea fapte mari. Aci activitatea omului s'a radica tu s'a desvoltatu si a ajunsu la celu mai înaltu punctu de perfectiune, punctu de lumina de la cari se adapa si se voru adapá inca multu natiunile ce înbrásdêza fati'a pamentului.

Priviti acestu teatru. Cum i place luminei a se jucá pe aceste situatiuni variate, respindindu cu indestulare cele mai vii colori! Smochinulu, portocalulu, lamâiulu, maslinulu, viti'a, plopulu, dafinulu si stejarulu, cu câta elegancia incununa acestu amfiteatru iubit de sóre. Ici valea Tempeei, locul celu mai desfetatoriu din lume, unde primaver'a nu cunósce neci începutu neci

fine. Colo o campia întinsa semenata raru cu câte-va fire de iérba pala séu rosie. Mai colo doi munti petrosi ale caroru forme se desémna cu gratia pe azurulu cerului. În pólele séu în sinulu acestoru munti albescu cetátile, ca simburii unei grenade. Aprópe de cetate câte o padurice, consantita neaparatu unui dieu, d'a carei umbra radielê sórelui au aerulu d'a ride. Câte unu riusioru, care fiti siguri, câ este fiulu unui dieu séu nimfe, voindu a recorí tiermurile ardietóre, schimba racel'a undeloru lui cu dogórea nisipului séu a petreloru. Mai departe marea întinsa si azuria se sparge neincetatu de aceste tiermuri sfasiate.

Acésta e Grecia: lumina multa, umbra putina.

Dar Grecii?

Éca sórele apune. Carduri de cocori strebatu azurulu, scotiendu strigate monotóne; turme de oi coboru la fantana, facandu sê resune aerulu de sbieretele lor. Pastorii vinu în urma. O ceta de femei 'naintéza cu amforele catra fantana. Pastorii le vedu si îndrépta oile câtra adapatu. Femeile si-umplu amforele si voru sê plece. Pastorii inse voru sê le oprésca a vorbí cu ele, pana cand disculu selbaticei Diane se va redica d'a supra muntelui Erimant de trei sageti. Cleant începe a cantá din flueru, Cleant celu mai dibaciu cantarelu. ~~son sa nu scolescu. Femeile~~ cari s'au departatu cu amforele pe capu audându accentelê fluerului, si-intorcu vederea, se oprescu, ascultu si una cate una punu amforele josu si înaintédia catra grup'a pastoriloru. Disculu Dianei schintee pintre foile stejariloru cari acoperu culmea muntelui. La lumin'a acestei faclii observati bine grup'a pastoriloru si a femeiloru. Cleant canta si atátu de frumosu încátu toti pastorii si tóte pastoresele sunt de acord, câ este unu dieu, care a datu lui Cleant acestu daru frumosu, câ este o suflare divina, care scóte din flueru sunete atátu de dulci. Cloe in sa care se inclina pe umerulu lui Cleant si asculta, aci rosindu ca o rósa de curendu înflorita, aci palindu ca o frundia de vitia la finele tórnei, — Cloe scie, câ ceea ce face pe Cleant sê scótia sunete, cari paru divine, este amorulu ei. Se iubescu acesti doi teneri. De candu? Intréba pe Cleant: elu ti-va respunde câ de candu a vedit'o la cele din urma jocuri olimpice. Ea insotíse cu parintii pe fratele ei, care a concuratu pentru aruncarea discului pentru care a si luat pre tiulu, care este o amfora cu desinuri frumoase.

(Va urmá)

*) Vedi-nr. 43. din anulu trecut.

Despre chinezii si chineziatele romanesci din evulu mediu.

Chinezii si chineziatele romanesci din evulu mediu, dupa parerea mea, se potu numerá între obiectele cele insemnate a istoriei Romaniloru din Ungaria si Transilvania; cunoscinti'a istorica a acestor'a revérsa lumina preste istori'a Romaniloru din remnulu Ungariei, si e fôrte de lipsa pentru interesulu istoricu, pentru acea cugetu, cumcâ voiu face unu lucru placutu iubitoriloru de istori'a Romaniloru, si folositoriu celoru, cari se interesédia de cunoscintia starei Romaniloru din evulu mediu, déca in acést'a fôia pretiuita voiu scrie putiene sîre despre chineziatele romanesci, cari au esistatu in Ungaria si Transilvania in evulu mediu.

Inainte de tóte sciindu eu despre chinezii si chineziatele romanesci, aflu a fi de lipsa a premitte putiene despre numirea de: „chinesu.“

Numirea de chinezu in evulu mediu in remnulu Ungariei a avutu mai multe insemnâri, aceea a insemnatu: principe, comite, prefectu,* inspectoru, spanu, vilanu si jude comunalu precum se pôte sci din cele, ce literatulu conte Iosifu Kemény scrie in tractatulu seu despre chinezii romanesci, publicatu in magasinulu istoricu edatu de Antonu Kurz in 1846 (în tom. 1 fasciculu. III.); la Rusi chinezulu insemna principe, numirea de chinezu si astadi e in usu in Banatu, unde pe judele comunalu lnumescu chinezu. Chineziatele romanesci au fostu vile, posesiuni, cari se tieneau parte de bunurile regesci, parte de cele besericesci romano-catholice. Mai marii séu capii chineziate-loru se numiau chinesi, adeca prefecti, spani, comiti, chineziate romanesci cu astfeliu de domnie séu capi au esistatu in evulu mediu precum in Ungaria, asié si in Transilvania. Despre esistinti'a chineziate-loru acestor'a se afla mai multe documinte istorice, dintre acelea cu acést'a oca-siune memoresu numai urmatóriele: a) Decretulu voivodului Transilvaniei Ladislau de Chaak din 1436, in care decretu se amintesce chineziatulu chineziloru Costa, Stanciu, Volcolu, cari au fostu chinesi in districtulu romanescu Hatiegu. b) Documentulu lui Ludovicu regelui Ungariei, (care se afla si in codicea lui Georgiu Fejér in tom. 9 vol. VIII la pag. 302.) prin care acestu rege Ladislau a daruitu comitelui romanescu vil'a regala, Zlasdu numita, tienetória de castrulu regescu Deva; c) Decretulu lui Ludovicu 1-iu regelui Ungariei din 1361, in care afora de altele se scriu aceste: „chineziatulu posesiunei romanesci Ozonu numite, care se afla in pamentulu

Maramuresiului, care chineziatu mainainte cum s'a recunoscutu l'a tieputu Stanu numitu Feyr Romanulu — — — filoru Loccolloy, si filoru acelor'a, si tuturoru urmatoriloru loru, cu acelea libertati, folóse, servitie, si legaturi, cu care le-a tienutu numitulu Stanu, l'am datu, daruitu, si conferitu cu dreptu perpetu sê-lu tiena nerevo-caveru, sê-lu posiéda, sê-lu aiba fara vatemarea dreptului altuia.“ d) Decretulu din 1377 alu regelui Ungariei Ludovicu I. in care decretu se amintesce chineziatele romanesci din bunurile eppesci, si capitulare din tienutulu Albei Juliei. (Acestu decretu se pôte ceti întregu in citatulu magasinu istoricu la pag. 297); e) Documentulu din 1387 alui Stefanu Losontiu banului severineanu, si comitelui Temesiului cu care documentu acestu banu a daruitu chinezului Petru Danu, si erediloru lui vil'a regala, Patak, aflatória in districtulu Mehadiei.

Starea chineziloru romanesci precum in Transilvania, asié si in Ungaria a fostu diversa; unii dintre chinezii romanesci tieneau chineziatele sale cu conventiune, cu concessiune, éra altii cu donatiune, care trece si la eredi chineziloru.

Chineziatele romanesci se confereau chineziloru sub anumite conditiuni între cari erau mai alesu aceste, ca sê apere marginile tieriei in contra invasiuniloru esterne, ca sê platésca anumitu censu si ca sê prestedie servitie castriloru regesci in semnulu recunóscerei dominiului; chinezii pre langa greutatile loru prescrise au avutu si libertátile, si scutintiele loru dupa cum afara de alte documinte aréta decretulu regelui Ungariei Mathia Corvinulu datu in 1482, in care acestu rege demanda, ca chinezii din castrulu Hunedórei sê nu fia astrinsi a platí censu, si contributiune, ci sê se lase pe langa servitiile, care le-au facutu si mai nainte castrului Hunedórei. (Ved. magasinulu istoricu mai susu memoratu la pag. 311. unde acestu decretu se afla întregu publicatu in limb'a latina.)

Chinezii romanesci, carii erau intariti cu litere regesci in chineziatele loru, se considerau ca nobili adevarati dupa cum adeveresce o ordinatiune din 1366 a regelui Ludovicu care se afla in archivulu Albei Julie, din care ordinatiune traducu aci pe romania urmatoriulu pasagiu pentru adeverirea lucrului: „Déca romanulu nenobilu nu va poté probá prin nobili actiunea sa criminala aredicata, contra vre unui nobilu: sê faca prob'a sa precum va poté, adeca séu prin nobili séu prin chinesi, séu prin ómeni de rendu séu prin romani, dar numerulu plenariu sê fia 50 de persóne nobile; si atunci fia-care chinezu

intaritu prin literele noastre regesci in chinesiata, sê se considere de nobilu adevratu, éra chinesisulu de rendu ca supuslu." (Vedi magazinulu mai susu citatu la pag. 294.)

Chinesii nobili, mai de frunte afara de privilegiile de scutintia au avutu si jurisdictiune in chinesiatale loru dupa cum marturisesce Benkó in suplemintele la istori'a Transilvaniei pag. 567 unde dîce, cã chinesii nobili in comitatulu Hupedórei au avutu foru dominalu cu jurisdictiune ordinaria, care de almintrele se cuvinea magistratului comitatensu si dupa cum afara de marturisirea lui Benkó aréta si documintele cele vechi amintite, si publicate de contele Iosifu Kemény, in magazinulu desu amintitu (in tom. 2 fasc. III.) cari documinte ni spun, cã mii dintre chinesii romanesci au avutu jurisdictiune.

Dupa aceste afu de lipsa a amintii si acea, cumca afara de tractatulu contelui Iosifu Remény publicatu in magazinulu istoricu numitu, in tempulu mai nou despre chinesiatale romanesci s'a tiparitu la Aiudu in Ardealu o brosiurica in limb'a magiara sub acestu titlu: „Vizsgálódás az erdélyi kenészségekről egyszersmind az erdélyi két oláh püspök igazolásául felelet Trausch, és főkép Schuller czáfolatáira, irta egy igazságkedvelő ns. íróafi, kiadták többen, nyomtatott Nagy-Ényeden a református colegium sajtó intézetében 1846.“ Unii dintre Romanii nostri, precum si Vasiliu Maniu (in disertatiunea istorico-criticã despre originea Romaniloru data la lumina in 1857 la pag. 478 reu informatu) se vedu a crede, cumcã autorulu acestei brosiure ar' fi fostu contele Iosifu Kemény, in obiectulu acesta pentru lamurirea adeverului istoricu potu sê marturisescu cu tóta siguritaea, cã autorulu brosiurei numite nu a fostu contele Iosifu Kemény, si asta cu atâtu mai vertosu potu s'o spunu, cã-ci contele Iosifu Kemény in 1854 m'a asigurat in persóna, cã nu a scrisu brosiur'a aceea, dar asta se vede si de acolo, cã-ci in tractatulu seu din magazinulu istoricu in su-si a atacatu unele gresieli din brosiur'a aparuta la Aiudu.

Gavrilu Popu.

V e n e t i a.

(Cu ilustratiune.)

Orasiulu laguneloru, regin'a de demultu a marei, frumós'a Venetia, representata prin ilustratiunea nostra de pe pagin'a 5, acuma e parte intregitoare a Italiei. Dupa bataliele de la Custozza si Lissa, tractatulu de pace i redede Italiei Venetia, si regele Victoru Ema-

nuilu imfrumsetiã diedem'a corónei sale cu acestu margaritaru scumpu.

Avuramu ocaziune a vorbi in anii trecuti mai de multe ori despre istori'a Venetiei, pentr'acea de astadata vomu trece-o cu vederea. Despre intrarea si primirea regelui Victoru Emanuilu in Venetia in 7. noemvre an. trecutu asîsdere amu referatu cetitoriloru nostri la tempulu seu.

Dorintiele, visãrile, aspirãrile cele sante ale con-sangeniloru nostri din strabun'a patria a lui Traianu in fine s'au realizatu. Italia va inflori, se va innaltia éra-si sub egid'a libertãtii va demustrã lumei, ce póte sê faca o natiune de doue-dieci si cinci de milióne, ce póte o natiune intrunita!

BUCHETULU DE RÓSE GALBENE.

(Novela de Alfonsu Karr.)

Inainte de asta cu doi ani facui cunoscintia cu o femeia inaintata in etate, intielépta, amabila si vióia. Ea éra o iubitoare pasiunata a floriloru, si eu mi-gasiam cea mai mare bucuria in acea, déca din candu in candu i poteam oferí câte-unu buchetu de flori. Erá pentru mine o desfetare candu priviam, cum se uimesce a supra floriloru, cari erau inca nóua pre continente, séu macaru de care ea inca n'a vediutu nici odata.

Eri séra, candu mersei la ea, o gasii cu unu omu betranu ~~ocestu demnu betranu acum de unu~~ anu e proprietariulu unui bunu de o estindere mare, care bunu lu-eredise de la ceva rudenia sub acea conditiune, ca de aci inainte sê se chiane dupa numele posesiunei.

Prin urmare se numiã Descondraies

Cine scie in ce chipu s'a recomendatu amicei mele celei betrane, si in scurtu mi-a datu ansa, ca sê fiu incatva jalusu in privintia lui. Dejá intratãt'a s'au dedatu la olalta, cã conveniau in tóta sér'a si jocau mariasiu.

Incet, in verfulu dejeteloru pasii in chilia, ca sê nu-i conturbu, apoi statui in linisee, pana ce se gatã joculu. Dupa acésta intinsei amicei mele unu buchetu seditu din róse galbene, ce i-lu adusesem in semnu de donu.

Rósele mele erau frumóse, cu atâtu mai vertosu, cã rósele cele galbene in decursulu tempului celui umediosu alu verei nedesfacandu-se pre totu loculu, póte cã ale mele, in urmarea nutririi celei bune, erau unicele in acea parte, care se deschisera si se desvoltara deplinu.

Dóm'n'a Lorgerele fu de totu rapita de frumseti'a buchetului.

Domnulu Descondraies nici c'o vóca nu participã la laudarea floriloru dar se potea observã, cã in intrulu seu se petrecu lucruri mari. Nepotendu-mi eu esplicã din destulu acést'a impresiune misterioasa a floriloru

incepui a luá sama mai bine la dlu celu betranu. Inse dómn'a Lorgerel in cursulu vorbirei sarí la alte obiepte, si acusi, acusi eram insielatu in presentiurile mele, candu dlu Descondraies cu sfíel'a unui june, care asié i siede de bine betranului, díse suridiendu :

— Ce díceti la aceea, cá acestu buchetu, ca ceva magía, me strapune in restempulu celu mai deliciosu a junetiei mele! De cinci minute asié me sentiescu, ca si cum asiú fi éراسi fetioru de dóa-dieci de ani; de cinci minute de nou su-amososu cumplitu in o femeia, carea acum póte fi de vr'o 60 de ani, decumva nu se odihnesce de já demultu in sinulu mormentului. Domni'a vóstra ve mirati de mine; vi voiú spune intemplantu, carea avú asupra vietiei mele o influentia decidietóre si carea, déca mi-aducu aminte de ea, inca si astadi, candu sangele mieu de-abié are atátu focu, cátu se recere la viétia si la mariasiu — mi-starnesce afepte extraordinarie.

„Acuma su-chiaru de patru-dieci de ani — díse betranulu incependu-si enaratiunea — de candu parasi colegiulu; atunci traiam in anulu alu dóua-dieci-lea. De mai multe ori m'am svatuitu intru mine, inse nici odata nu me poteam resolví, cá ce cariera se-mi alegu in viétia. Dupa o indoire duratóre se intemplantu, cá tata-meu intr'o demanétia vine la mine si mi-dá de scire, cá i-a succésu mai castigá unu postu de locuteninte in regimentulu**.

Loculu meu a garnisónei érá unulu dintre orasiel' Auvergne. Tata-meu mi impuse aspru, ca de locu sé m'apuca de arenduirea bagagiiloru, cá-ci poi-mane trebue sé caletorescu. Acést'a scire m'a surprinsu neplacutu, eram neindestulitu la acést'a stramutare grabnica: aveam pricine destule de a fi astfelu. Anume inainte de tóte carier'a militfei nici odata nu o am doritu, inse asta n'ar fi fóstá asié necasu mare pentru mine! uniform'a cea frumósa, splendida; ambitiunea stérnita in pieptulu mieu; music'a petrecatiósa si altele de soldatu acesta de rendu obicinuescu a avé o impresiune mare a supra omului teneru.

Cu unu cuventu m'asiú fi impacatu usioru cu sórtea si numai decátu asiú fi visatu despre unu Achilleu si despre unu Cesare, déca nu mi-ar fi statu in cale unu altu necasu cu multu mai mare. Anume, eram amorusu. Confusiunea mea érá fara margini. Mahnirea animei mele nici c'o vóce n'asi fi cutediatu s'o descoperu parintelui meu celu strictu preste mesura; respunsulu seu combinatu inainte cu securitate matematica ar fi fostu ca in locu de poimane, inca astadi, de locu sé me indepartu.

Dar am avutu eu unu unchiu, si inca ce unchiu! Potea fi de acea vârsta, de care-su eu acuma. Pre langa betraneti'a sa si-a tienutu anim'a totu juna nu pre sam'a sa, ci pre sam'a tenerimei. Iubiá totu ce érá próspetu, vioru si teneru, pentru cá sciea cuprinde cu mintea sa pre deplinu generatiunea nóua in tóte ale

ei. Fiinducá elu érá acum betranu, nu se tenguiá, nu cautá cu ochi pismareti la junime; nu érá de acea opiniune cá slabitiunea betranetiei contine in sine preponderantia, si cumcá in capulu incaruntítu nesmintitu jace intieleptiune.

Omu bogatu si prudinte, precum érá elu, tóta placerea si-o gasiá in aceea, déca potea face altuia bucuría; cu unu cuventu: traiá pentru altii, si chiaru prin asta si-facea si viétia sa indulcita. Candu faceamu nesce narodii a caroru basa érá ceva bunu si nobilu, candu melancorisamu la olalta, candu comiteamu erori si sminte, eramu securi, cá séu ne va da ajutoriu, séu le va trece cu vederea. Elu ni-a fostu protectorulu, amiculu incrediatu in tóte bucuriile, in tóte dorerile nóstre. Ni-a cunoscutu secretele, sperantiele si relatiunile nóstre amoróse, si asié ne potea dá in tóte svatu si indrumare. In lipse numai la elu me intorceam. De locu plecai la locuint'a sa si i spusei nenorocirea mea.

— Iubite unchiule, eu-su fórte nenorocitu!

— Sê ne prindemu in dóua-dieci de Louisdor cá nu esti acel'a — respunse suridiendu betranulu celu veselu.

— O, iubite unchiule, nu glumi! De bunaséma ai perde remasiulu.

— Déca lu voiú perde, voiú platí. Si asta de securu te va vindecá. Asié-e c'am intalnitú?

— Ba, unchiule, banii nu potú sê-mi ajute.

— No, ce-e cu tine? S'audímu!

— Tat'a chiaru mai inainte mi-dede de scire, cá am sé pasiescu ca locuteninte in regimentulu**.

— Frumósa nenorocire! pompósa uniforma, destinsu déca vei fi oficiru la cavaleria . . . ce mai poti dori?

— Unchiulu mieu celu bunu si dragu, eu nu voescu sé fiu soldatu.

— Ce? tu nu vrei sê fii soldatu? Dapoi cá dóra nu ai anima de iepure? Acea ar fi chiaru frumosu, sé nu cutedi a scóte sabi'a.

— Sê le lasámu aste, iubite unchiule, altcum afara de Domni'a ta, nimenui altuia n'asi iertá, ca sê se indoésca despre curagiulu mieu.

— No, écata-lu, dapoi fratforulu mieu, pentru ce nu voesci sé fi soldatu?

— Pentru cá . . . pentru cá . . . vedi iubite unchiule, pentru cá vreu sé me 'nsoru.

— Hm, hm, . . . sê te 'nsori!? Tu? . . . Sê te 'nsori!? . . . hm, hm . . .

— Sum amorusu, iubite unchiule.

Amorusu! . . . si tu asta o numesci nenorocire? Nici nu sciu, ce-asi dá, numai odata sê mai potú fi intr'adeveru amorusu. Si cine e aceea fericita, care a aatiatu in tine ace'a flacara paradisana?

(Va urmá.)

Dionisiu Coriolanu.

CONVERSARE CU CETITÓRELE.

Grigea mea. — Tóta lumea politisédia. — Cei-ce au studiatu politic'a inalta. — La finea anului. — Suveniri neplacute. — Frica între domnişóre. — Fete betrane. — Holtei tomnatici. — Beletristic'a. — Presentu de anulu nou.

. . . . E bine, adorabila Elena, nu-mi pasa, voi scrie. Remane inse o intrebare mare, câ ceti-va cine-va ceea ce scriu eu acuma, câ-ci vedeti adi tóta lumea politisédia, inca si aceia carii numai din nume cunosc pe cocón'a politica. Ca nu cumva cine-va sê alunece la presupuneri false, trebuie sê me dechiaru din capulu locului, câ prin acésta observatiune din urma delocu n'am voitu sê tîntescu la nimene, cu atátu mai putînu la unii barbati ai nostri, carii petrecu(!?) p'aice in contra opiniunei publice, câ-ci acestia — precum tóta lumea scie — toti au studiatu — politic'a innalta, si asié sunt ómeni politiciosi.

Dar sê lasámu politic'a, acésta sciintia de a pescu' in turbure, si sê ne întórcemu la ale nóstre. Dieu bine ar fi déca si altii s'aru rentórcce catra casa la ai loru, unde aerulu e mai dulce si suride sórele libertátii.

Anulu curgatoriu asisdere vre sê urmedie esemplulu meu si acusi se va reintórcce la stramosii sei. Tréca duca-se, câ-ci nu ni lasa multe suveniri placute! Par' câ si acuma audîmu vaetele fratiloru nostri carii sangerara ca eroi la Custozza si in bataliele din Boemia. Dormiti in pace umbre! Si tu, iubitul meu amicu, carele departe de mine, departe de iubit'a si jun'a ta socia si de baiatul tu mititelu carele nu-ti scia rostí inca neci numele, departe de bunii tei parinti si de toti aceia carii te-au iubit, acuma jaci in pamentu strainu, dormi si tu in pace, fia-ti tierin'a usióra!

Ast'a-e sórtea soldatiloru bravi!

Nu ve mirati, câ vorbescu despre soldati, câ-ci acuma in tóte cercurile familiare conversarea curge despre — soldati. Ordinatiunea cea nóua in privinti'a asentării a insuflatu o frica nespusa in animelê multoru domnişóre. Cum sê nu? de acuma inainte toti barbatii trebzie sê fia soldati. Nimene nu va fi scutitu. Câte planuri ruinate! Câte calculári nimicite! Domnişór'a Amalia a cugetatu de siguru, câ in carnevalu se va maritá dupa Aureliu, dar éca densulu nu se póte insoará. Domnulu N. N. omu de tréba, are siese sute de florini la anu si siese fete de maritu. In vér'a trecuta se gasira doi juni carii incepura a curteni la cele dóue fete mai betrane, . . . pardonu! nu mai betrane, ci mai mari. Bucuri'a parintiloru ajunse la culme. Cumperara — se intielege de sine, câ pe asceptare vestminte nóue pentru fetele loru. Tóta famili'a vorbiá câ cele dóue fete mai mari se voru maritá nu peste multu. Dar éca, adoratii loru nu se potu insoará. Trebuie sê fia soldati. Si asié parintiloru nu li-a remasu altu ce-va decátu — cont'a croitoriuului.

Ba li-au mai remasu inca siese fete, dintre cari dóue stau la marginea pericolului d'a deveni — betrane. Fete betrane! Brr! Este óre vr'unu fantomu mai

amenintiatoriu pentru o féta ténera, decátu ideí'a, câ ea póte sê remana féta betrana. Dómn'a Staél, acésta femeia cu multu spirit, a scrisu odata, câ pentru femeia neci o demanétia nu e mai neplacuta de câtu aceea, in care se trediesce câ adi e de dóue-dieci de ani. Si dómn'a Staél póte sê aiba dreptu.

Ori are ori ba, dar eu sciu câ am dreptu dícandu cumcâ pretiulu juniloru s'a urcatu fórte, ma inca si holteii tomnatici potu sê aspire la parthie bune.

Decátu apoi sê nu se 'nsiele in aspiratiunile loru, precum s'au insielatu si aceia carii in decursulu anului trecut au cugetatu, câ in fine si femeile romane voru ceti — romanesce. Unu poetu renumitu, pare-mi-se Goethe, a dí's'o, câ a spune adeverulu verde e cea mai mare grobianitate, pentru acea iertati-me, frumoşe cetetitóre, pentru acestu complimentu grosolanu. Acela nu se reduce la dvóstre, ci la acea parte mare a sesului frumosu romanu, care neci candu nu cetesce romanesce. Apoi unu scriitoriu francesu a dí's'o demultu, câ fara concursulu femeiloru nu se póte realisá nimicu frumosu, cu atátu mai putînu póte sê inflorésca beletristic'a! Apoi din lancedírea beletristiceii isvoresece o dauna mare pentru natiune?

Rideti, domniloru filosofi invetiati, si díceti ori ce veti díce, dar pentr'aceea beletristic'a totusi va avé totdeauna o influintia mare a supra desvoltării spiritului natiunale.

~~Venerabilele~~ ~~si~~ ~~in~~ ~~manile~~ ~~femeiloru~~. Cum ele voru cresce generatiunea nóua, astfelu natiunea va inflori séu decadé. Amendóue atérna numai de la spiritulu ce manele romane lu-voru insufá in fíii loru. E bine, unde sê-si castige femeile spiritulu natiunale? In institute de crescere. Asié e. Dorere inse, câ noi n'avemu institute natiunale de asemene misiune. Fragedele fetitie romane se cresc in institute straine, unde aerulu, spiritulu, metodulu, totulu e strainu si nu adese ori si-uita limb'a strabuniloru.

De unde sê se 'navutiésca dar femeile cu spiritulu natiunale? Din lecture. Si ce cetescu femeile? Oपुरi beletristice.

Da, femeile si junimea sustienu beletristic'a.

Inse numai la alte natiuni.

Noi cu dorere vedemu, câ inca acuma multe femei romane nu cetescu romanesce. Unele se tienu mai culte si mai cetite, decátu sê se dejosésca la cetitul modesteloru opuri natiunale. Altele? Altele — nu potu ceti romanesce.

Pe aste din urma nu le acusatí! Ele nu sunt de vina. De ce nu infiintati institute natiunale de crescere. Astfelu ati mantuí generatiunea nóua. Astfelu natiunea ar inflori si ar fi tare si mare.

Unu asemene institutu ar fi celu mai frumosu presentu de anulu nou pentru natiune!

Basidu Vulcanu.

Ce e nou ?

** (*Vi poftimu anu nou fericitu!*) Aceste cuvinte re-suna acuma in tóte partile, astfel se intimpina acuma toti cunoscutii, cu aceste cuvinte salutámu si noi pe toti romanii adevérati, si pe tóte romanele brave!

** (*Deputatiunea dietei Ungariei*) insarcinata de a salutá pe Maj. Loru cu ocaziunea anului nou, fu primita in 8 jan. Oratorul deputatiunii fu metropolitulu de Agria. La siese óre dupa médiadi toti membri deputatiunii fura invitati pe prandiu la Maj. Sa.

** (*Dlu dr. Ioane Ratiu*) de câte-va díle petrece in Pesta. A venit din Viena, unde in 31 dec. a fostu in audientia la imperatulu in caus'a politico-natiunala. Pe candu aceste orduri voru esí la lumina, dlu Ratiu va fi pe drumu catra casa la Turda.

** (*Sinodu provincialu.*) Din Oradea-mare se scrie Sionului, cá Ilus Sa parintele episcopu dr. Iosifu Papp Szilágyi se ocupa neobositu cu redigerea materialului pentru unu sinodu provincialu romanu gr. c. care s'ar tiene in primavér'a venitóre.

** (*Tenerimea romana*) studiósá din Viena, ca in toti anii, asié si acuma va serbá la 31 decemvre st. v. la 7 óre sér'a in otelulu Natiunalu ajunulu anului nou. Comitetul e compusu din urmatórii domni: G. Buliga, N. Dima. D. Corvinu, G. Negruzzi, P. Rotariu, St. Puscariu, G. Diamandy.

** (*Marele poetu romanu*) dlu Vasiliu Alesandri de câte-va díle petrece in Viena si precum audímu in curendu va sosi la Pesta.

** („*Albina*“) díce, cá vediendu cumcá chiar si cei ce denéga esistinti'a lui „u“ celu mutu, inca-lu folosescu, deci ea care n'a denegat'o are mai multu dreptu a o folosi, si de atunce scrie éra-si cu „u.“ Bine face.

** (*Dlu colonelu br. Davidu Ursu.*) unulu dintre eroii bataliei de la Lissa, e pensiunatu la cererea sa propria.

** (*O societate de dómne*) destinse din Galati au facutu o loteria de lucruri de acu cu o suta castiguri, in folosulu victimeloru resboiului din Candia.

** (*In Concordia*) unu nepotu alu fericitulu Marianu provóca pe parintele vicariu din Nasaudu dlu Grigoriu Moisílu, ca inainte de a merge la diet'a din Pesta, sê aiba bunetate a da ratiociniu in publicu despre administrarea baniloru adunati pentru monumentulu lui Marianu.

** (*Hymenu.*) Dlu Atanasiu Cimponieru, advocatu si concipistu la cancelari'a aulica a Ungariei, in septeman'a trecuta si-a incredintiatu de socia pe domnisor'a Irina Nedelcu, fiic'a dlui profesor de la facultatea medica a univérsitatii de aici.

** (*Necroloqu.*) In 15 decemvre rapi mórtea grabnica pe dómn'a Julia Muresianu, socia bravulu barbatu alu nostru, d. Ioachimu Muresianu, aseseru la sedri'a districtulu Naseudu. Fericit'a lor casatoria durá numai siese-spre-diece luni, lasandu dupa sine unu fiu pe Julianu. Fia-i tierin'a usóra!

** (*Jurnalul de moda.*) La intrebárilé mai multoru stimate prenumerante ale nóstre respundemu cu bucuria, cá inca in decursulu acestei luni vomu alaturá la fóia nóstra unu jurnalul de moda femeiesca, si déca concursulu va cresce astfelu precum a inceputu, vomu mai da si alte jurnale de moda si modele de lucruri femeiesci.

Literatura si arte.

** (*Parintele literaturéi romane.*) dlu I. Heliade Radulescu a pusu sub tipariu unu cursu de poesia. Sperámu cá intr'unulu din nrii venitori vomu poté publicá atare parte din acésta carte pretiósá.

** (*Jurnalul nou.*) La Bucuresci a aparutu unu jurnalul nou sub titlulu: „Farulu Romanu.“ Ese in flacare septemana odata. Secretariu, administratoru si gerantu: d. Gr. Rosetti

** (*Domnisor'a Elisa Circa*) de curendu a incantatu cu artea sa pe locuitorii din Ploesci, unde a datu unu concertu. Pentru incuragiarea junei artiste Domnisoriu Romaniei a binevoitu a-i acordá subventiune din cass'a privata.

Din strainetate.

** (*Anulu nou in Berlin*) s'a serbatu cu multa pompa. Acésta érá o serbatóre dupla. A nume in diu'a asta tienu si regele iubileulu seu de militariu; in diu'a acésta se implinira siese-diece de ani decandu pasí in armat'a prusésca, in etate de diece ani.

** (*Lamartine*) e tare morbosu si multi se temu cá va mori. Rosini se insanetosia, sub decursulu morbulu seu imperatulu si imperatés'a mai de multe ori tramisera la densulu a scirici starea sanetátii sale.

** (*Dueluri in Parisu*) In septeman'a trecuta unu jurnalul umoristicu din Parisu a desemnatu pe jurnalistii din Parisu in costumu de gladiatori romani, cá-ci duelele intre jurnalistii de acolo sunt la ordina díle. Nu demultu Henri de Rochefort, unu jurnalistu cu multu spiritulu si Paul de Cassagnac, colucrariulu foiei Pays, se cam certara. Duelulu érá sê se intemple la graniti'a belgica. Secundantii erau oficiéri zuavi, dar maiorulu lor nu li ertá ca sê se departe. Cassagnac nevoindu neci decátu a se luptá pe teritoriu francesu, duelulu se amaná si in 2. jan. pe siesulu St. Denis in Belgiu s'a si intemplat. Finea atátoru cioroboriri pentru unu toporu fu, cá Rochefort capetá o taietura neinsemnata, ér Cassagnac remase nevatematu. De buna séma amendoi acesti domni sunt ómeni cu multu spiritulu.

** (*In Londra*) s'a intemplat o nenorocire cumplita. Palatiulu de cristalu a arsu. Foculu erupse dupa médiadi la dóue óre. Cei din palatiu nu observara inceperea foculu. Vecinii strigara mai antáiu ajutoriu, dar mai o diumetate de óra batura la pórt'a palatiulu pana ce-i lasara inlauntru. Intr' aceste flacarile incinsera mai totu edificiuulu, ér pe strada se aduná o multíme de ómeni, carii incepura cu multu periclu a scapá ce va fi cu potintia. Confusiunea érá mare si multi in locu de obiecte mai pretiósé, mantuira nesce nimicuri. Paretii palatiulu se ruinara dupa médiadi la patru óre. A vedé cum iég'a si plumbulu topitu cadea de pe acoperisulu in flacare infiorátóre, érá unu spectaclu grozavu. Din norocire partea de catra médiadi a edificiuulu n'a arsu.

** (*Baronulu James Rothschild,*) carele acuma petrece la Nizza, in dílele trecute se duse la Monacco si acolo pasí in sal'a de jocu — fara bani. Densulu de buna séma nu avú de cugetu ca sê jóce, dar curiositatea nu-i dede pace, deci si-cerú imprumutu dóue-diece de franci. Arunca cinci fr. pe més'a verde si in curendu cástigá trei-diece de Louis. Apoi puse banii in pusnariu si se duse mai departe.

** (*Admonitiune pentru holteii tomnatici.*) Englesii precum se scie se prícepu bine la statistica. Nu demultu

unu dr. Stark in Edinburg a calculatu, că cei mai multi holtei tomnatici nu traiescu mai multu de $19\frac{1}{2}$ de ani ca neinsorati. La femeile neparitate nu stă calcululu acesta, ele traiescu câte 20—30 de ani. Deci holtei tomnatici insorati-ve de curendu, de cumva nu vreti — sê moriti fara dîle!

** (*Unu romanu micu.*) Diuariulu „Democrat“ din Ohio in America povestese, că unu némtiu inainte de asta cu vr'o dîoue-dieci de ani certandu-se cu muierea sa, o parasi impreuna cu doi copii ai loru si emigrà in America, asiediandu-se in Angleize-County. Mai tardiu muierea audî, că barbatulu ei a moritu, deci se marità de nou, si cu noulu ei barbatu emigrà si densa in America. Astfelu amendoue familiile, fara de a sci una de alta, traia unu-spre-dieci ani in departare de diece mile una de alta. Nu demultu inse din intemplare se intalnira la unu tēgu. Muierea povesti barbatului, că pruncii loru amendoi au moritu, si că n'are neci o voie a inschimbá cu elu pe barbatulu ei de acuma.

** (*Din Parisu.*) In procesulu lui Gueroult, redactorulu diuariului „Opinion nationale“ in contra redactorilor si gerantilor diuariului „Pays“ si „Courier français“ — inceputu pentr'aceia, că-ci aceste foi scrisera cumca dlu Gueroult e cumperatu de prusi — tribunalulu a adusu sentintia in septeman'a trecuta. Paul de Cassagnac („Pavs“) fu judecatu la inchisóre de dîoue luni, ér Vermorrel („Courier Français“) la inchisóre de o luna si gerantii amenduroru foi la platirea unei pedepse de 100 fr.

** (*Bismark si Moltke.*) Unu diariu prusescu povestese urmatórea istoriã: Nu c multu Bismark dede unu banchetu stralucitu in onórea deputatiloru si a mai multoru ómeni renumiti. Dupa banchetu se impartira intre óspeti si sugâri. Bismark imbiã cu unu pe generalulu Moltke, totodata i spuse, că astadi a dîou'a óra lu-imbia cu sugare, si că diu'a in care l'a mai imbiatu e de o insemnata mare in istori'a Prusiei, De óra ce Moltke prin clatinarea capulu dede a pricepe că nu-si aduce a minte, Bismark incepù: Nu-ti aduci a minte, dle Moltke, cu ce incordare asceptam noi capii armatei in 3 jul. sosirea armatei a dîou'a sub conducerea principelui de coróna. Eu me uitam la dta, cum stateai intre ceialalti generali, nemiscatu, in linisce. Toti ne uitamu, că óre nu vine principele? Indesiertu. Cei doriti nu aparura. Atunce mintea mea de diplomatu incepù sê cugete si sê se teme, că ceea ce la care eu am lucratu de atâtia ani necontenitu, acuma in câte-va minute se póte nimici. Atunci vediu că dta nu mai ai sugare. Stai! — cugetam — nu-e iertatu sê incete a fumá, de cumva voimu sê ne mantuiésca!“ Si iute me dusei a-ti recomandá tienatórea mea de sugâri. Intr'ens'a erau dîoue sugâri, una mai buna si alt'a mai rea. Dta ai alesu cea buna si ai aprins'o cu o flegma nespusa. Manier'a dtale mi-redede amorulu si tunetulu tunuriloru ce se audî numai decátu, ne electrisà pe toti. Principele sosi.“ Generalulu Moltke suridea si tacea.

** (*In Parisu*) nu demultu mai multe notabilitãti siedeau la olalta, intre ei unu preotu r. catolicu si unu jidanu. „Candu vomu siedé noi la o mēsa?“ intrebà preotulu de jidanulu. „La nunt'a dvóstre“ respunse acesta.

R E B U S.

De Demetriu Lacatusiu.



Deslegarea gâciturei numerice din nr. 43: „Colonelulu baronu Davidu Ursu.“ Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele: Ana Lacatusiu, Ana Getie, Amalia Moldovanu, Maria Stoicoviciu n. Popoviciu, Elena Petroviciu n. Jonescu, Emilia Cadariu, Maria de Crainicu, Juliana Petri, Ana Napoianu, Regina Colceriu.

Deslegarea gâciturei de siacu din nr. 42: ni-au mai tramis'o dómnele si domnisiórele Emilia Popoviciu, Maria de Crainicu, Amalia Popu, Nina Popescu si dlu Grigoriu Tamás.

POST'A REDACTIUNEI.



Toti stimatii nostri prenumeranti, carii binevoira a-si aduce a minte de noi, salutandu-ne la anulu nou, primésca adanc'a nóstra multiamita, — dorindu-li asemene anu non fericitu!

Barra. Scrie de a dreptulu la dlu R. Apoi prenumerantii voru fi bineprimiti, că-ci vomu incassá noi banii.

S. Sebesiu. Nrii ceruti s'a tramisu, ne mirâmu că n'ati reclamatu mai degraba.

Pescarelu. Iérta-ni ca sê o punemu ad acta, e lucru vechiu, cetitorii l'au si uitatu.

Artea gréca nu se va publicá de óra-ce in obiectulu acesta chiar acuma ese unu ciclu interesantu. Ni-ai fostu scrisu odata — pare ni-se dta — de biograffele celoru mai renumite femei. Nu le-ai gatatu inca?

Proprietariu, redactoru, respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1867. prin **Alexandru Kocsi** (in tipografi'a lui Érkövi, Galgóczi si Kocsi.) Piat'a de pesci Nr. 9